

Kannanotto ikäihmisten liikuntatutkimukseen

14.10.2019

Helsingin vanhusneuvostolle esiteltiin väestötutkimusta yli 70-vuotiaiden ikäihmisten liikunnasta ja liikkumisesta. Tutkimuksessa on tarkoitus selvittää ensimmäistä kertaa Suomessa objektiivisesti kiihtyvyyksmittareita sekä toimintakyvyn testejä käyttäen suomalaisten ikäihmisten liikuntaa ja liikkumista. Tutkimuksen tarpeellisuudessa on kyse siitä, että objektiivisilla fyysisen aktiivisuuden mittauksilla paikataan niitä puutteita, joita kyselytutkimuksella tuotettuun tietoon todennäköisesti jää.

Ikäihmisten liikunta ja liikkuminen -tutkimus on tarkoitus toistaa uudella väestötöksellä joka neljäs vuosi ja tuottaa vertailukelpoista tietoa iäkkään väestöryhmän fyysisessä aktiivisuudessa ja liikkumiskyvyssä mahdollisesti tapahtuvista muutoksista. Tutkimus on suunniteltu siten, että tutkittava otos Helsingissä on 1050 henkeä, jotka poimitaan alueellisesti satunnaisesti väestörekisterin kautta yli 70-vuotiaasta suomenkielisestä väestöstä.

Tämä kannanotto liittyy tutkimuksen otoksen rajaukseen, jonka mukaan tutkimus koskee vaan suomenkielisiä ikäihmisiä. Kannanotolla haluamme kiinnittää tutkimusryhmän huomiota vähemmistöihin kuuluvien iäkkäiden tunnistamiseen osana suomalaista ikääntyvää väestöä. Näkemyksemme mukaan sekä perinteisiin että uusiin kieli- ja kulttuurivähemmistöihin kuuluvia iäkkäitä pitää kohdella tutkimussuunnitelman rakentamisessa yhdenvertaisesti suomenkielisten iäkkäiden kanssa. Tuomme lausunnossa esiin tarpeen käsitellä vähemmistöihin kuuluvia iäkkäitä kahdesta näkökulmasta:

1. tasavertaisena osana suomalaista ikääntyvää väestöä
2. tunnistettavana ryhmänä iäkkäiden liikuntapalveluissa

1. Ikääntyvän väestön moninaisuus ja yhdenvertaisen kohtelun velvoite

Tutkimuksen otsikko *Ikäihmisten liikunta ja liikkuminen – väestötutkimus yli 70-vuotiaille*, antaa ymmärtää, että kyseessä on tutkimus **suomalaisen ikääntyvän väestön** liikunnasta ja liikkumisesta. Ikääntyvä väestö Suomessa on monenkirjava, sisältäen niin perinteisiin kieli- ja kulttuurivähemmistöihin kuuluvia iäkkäitä (ruotsinkieliset, romanit ym.) sekä Suomeen muuttaneita iäkkäitä tai Suomessa ikääntyneitä vieraskielisiä.

Perustuslaki 6 §:

Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Kuten tutkimussuunnitelmassa sanotaan, iäkkäiden tutkimuksen hanke on liikunta- ja terveystieteellisesti merkittävä, koska iäkkäiden liikkumis- ja toimintakyvyllä on kansantaloudellisesti suuri merkitys ikääntyvässä Suomessa. Tutkimuksella tuotettava tieto auttaa liikuntatoimijoita suunnittelemaan täsmällisemmin liikuntapalveluita iäkkäiden toimintakyvystä ja tarpeista käsin. Suomenkielisen väestöoson pohjalta tehtyä tutkimusta ei voi yleistää koskemaan kieli- ja kulttuurivähemmistöihin kuuluvia ikääntyviä.

Liikuntatoiminta on kulttuurisidonnaista ja suomenkieliseen väestöön sopivat lähestymistavat eivät toimi usean vähemmistöryhmän kohdalla. Kielen mukaan tehtyä jakoperustetta voidaan tarkastella myös

rakenteellisena syrjintänä. Viranomaisten toimintaa iäkkäiden palveluissa ohjaavat mm. perustuslaki, yhdenvertaisuuslaki, vanhuspalvelulaki, liikuntalaki ja sosiaalihuoltolaki, jotka painottavat omalta osaltaan **haavoittuvassa asemassa** olevien huomioon ottamista.

Suomalaista liikuntapolitiikkaa on ohjannut periaate *tiedolla johtaminen* (Liikuntapoliittinen selonteko, 2018), **siksi on tärkeä tuottaa liikuntatutkimuksessa tietoa myös vähemmistöihin kuuluvista iäkkäistä.**

Liikuntalaki 2 §:

Lain tavoite on edistää:

1) eri väestöryhmien mahdollisuuksia liikkua ja harrastaa liikuntaa /.../

8) eriarvoisuuden vähentäminen liikunnassa. Tavoitteen toteuttamisen lähtökohtana ovat tasa-arvo, yhdenvertaisuus.../

2. Vähemmistöihin kuuluvat iäkkäät ovat näkymättömiä ja liikuntapalveluiden ulkopuolella

Käytännön työssä saatujen kokemusten mukaan liikuntapalvelut eivät ole mukautuneet moninaistuvan väestön tarpeisiin. Erityisesti iäkkäille suunnatut liikuntapalvelut eivät ota kieli- ja kulttuurivähemmistöjä huomioon palvelutarjonnan suunnittelussa. Liikuntapalveluiden käyttäjäkunnassa on pääsääntöisesti valtaväestöön kuuluvia ikäihmisiä. Myös iäkkäiden liikunnan edistämiseen tarkoitettu ***Ikäihmisten liikunnan kansallinen toimenpideohjelma*** (2011) ei ota millään tavalla kieli- ja kulttuurivähemmistöjä huomioon.

Tutkimustieto, jota vähemmistöjen osalta on saatavissa, Maamu - Maahanmuuttajien terveys- ja hyvinvointitutkimus (THL 2012) ja Roosa - Romanien hyvinvointi ja -terveystutkimus (THL 2018), tuo vahvasti esille niin romanitaustaisten kuin venäjä-, somali- ja kurditaustaisten osalta eron fyysisessä toimintakyvyssä sekä liikunta-aktiivisuudessa suhteessa valtaväestöön. Huono kunto, liikkumisvaikeudet ja heikoksi koettu terveys heikentävät ikääntyvien elämänlaatua. Viranomaisilla on velvollisuus edistää koko väestön terveyttä ja vähemmistöille kohdennetuille liikuntapalveluille on selkeä tarve.

Yhdenvertaisuuslaki 5 §:

Viranomaisen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteuttamista toiminnassa ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Edistämistoimenpiteiden on oltava viranomaisen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia.

Viranomaisilla on oltava suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Näkemyksemme mukaan eriarvoisuutta voidaan vähentää hankkimalla tutkimustietoa vähemmistöihin kuuluvista iäkkäistä samoilla periaatteilla kuin valtaväestöön kuuluvista iäkkäistä.

Pyydämme perusteluja,

- 1) Miksi tutkimussuunnitelmassa ei oteta huomioon suomalaisen ikääntyvän väestön moninaisuutta?
- 2) Miten liikuntatutkimuksessa taataan vähemmistöihin kuuluvien iäkkäiden osalta yhdenvertainen tiedonkeruu?

Eläkeläiset ry

Eva Rönkkö

Monikulttuurisuustyön suunnittelija

040 501 3599

eva.ronkko@elakelaiset.fi

Käpyrinne ry

Susanna Lehtovaara

JADE-toimintakeskus, suunnittelija

Ikääntyvien maahan muuttaneiden kohtaamispaikka

050 371 0555

susanna.lehtovaara@kapyrinne.fi

Suomen Romaniyhdistys ry

Päivi Majaniemi

Projektipäällikkö

Bahtalo phuuriba - Onnellinen vanhuus

044 0881003

paivi.majaniemi@suomenromaniyhdistys.fi